

ПСЕВДОНИМ ЗА ЧАТ-А

АГЛИКА СТЕФАНОВА

Пиесата на Патрик Марбър „По-близо“ е ново попълнение в една близка на широката публика традиция: традицията на романтичната комедия, в която незначителна случайност принуждава напълно непознати лица да се сближат;

традицията на водевила от типа „между два стола“; традицията на фарса, в който „лошите маниери“ не са провокация, а правило. Основна тема в „По-близо“ е променливото ниво на любовта, а действието е наниз от неочаквани обрати. Това е един напомнящ и подстрекателен текст. Той напомня на своята публика едно забравено театрално удоволствие: да проследим интригата. Той подстреква у нея една класическа „любов към театъра“. Дотук с „познатото“ в пиесата.

Използвайки един утвърден вече театрален език младият драматург Патрик Марбър, за когото „По-близо“ (1997) е втора пиеса, описва непознатото или по-точно онова, което неуморно ни изненадва: нашето „днес“.

Сцена от „По-близо“ от Патрик Марбър

Навремето, през 1956 година Джери и Гитъл от „Двама на люлката“ се запознават по телефона. Днес Лари и Ана се запознават в „чат“-а, по Интернет. При това срещу Лари дори не стои самата Ана, а Дан, скучаещ журналист, който чрез това превъплъщение се „шегува“ както с жената, която тайно харесва, така и със собствения си неуспех като писател. Това като че ли е единственият „оживял“ сюжет, излязъл от неговия компютър: истинската Ана се запознава с Лари, намира, че е „мил“, и се омъжва за него.

Но осигурената от Интернет свободна подмяна на самоличността подстреква и постоянна подмяна на желанието. Марбър описва пиесата си като „танц, в който партньорите непрекъснато сменят местата си“. Чети-

рите действащи лица са само част от един по-глобален „хоровод“. Заради Алис (Искра Ангелова) Дан (Петър Попйорданов) е изоставил някаква филоложка, а в края на пиесата става ясно, че Лари (Владимир Пенев) се е оженил повторно за медицинска сестра. Особено за Алис, Дан и Лари е, че не приемат никоя разгяла за окончателна и постоянно задават въпроси.... Те искат да разберат защо нещата се случват така, както се случват. Те нападат и преследват с въпроси; изнудват с любовта си; задават въпроси настойчиво и докрай. Тази своеобразна любовпитност причинява смъртта на Алис. Тя изведнъж изгубва интерес и да задава въпроси, и да отговаря. Остава се да бъде блъсната от автомобил и умира в същата ситуация, в която се е запознала навремето с Дан. На нейното погребение останалите трима се събират отново. Ана (Бойка Велкова) – единствената, която не задава много въпроси се е откачила от „хоровода“ – тя си е взела куче. То естествено не може нито да задава, нито да отговаря на въпроси. На съвета на Дан да не дава любовта си на куче, тя се изсмива. Дразнещ съвет.

Пиесата е получила няколко награди, между които и за... най-добра комедия. Наистина, хуморът е оригинален, закачлив, понякога дързък. Ситуациите са „нагласени“ така, че неминуемо подвеждат публиката да се смее... Да се смее много. Но след поредната размяна на партньорите Водевилното вместо да кулминира, заличава. Все повече става ясно, че всичко в това „театрално забавление“ е „нагласено“ – то е изолиран експеримент докога може да се продължи в същия дух... Историята

зуби реалност и получава все повече метафоричност: кога изчезва интересът към другия? Какъв е срокът на годност на нашите желания? Единствената стабилна опора, след всеки пореден провал, се оказва професията: след разгялата с Дан Алис се връща към стриптийза; провалил се като писател, Дан става главен редактор на „страницата с некролозите“. Комедия? Драма? „Естествената ѝ тежест я води към нещо трагично“, твърди Марбър.

В спектакъла на Пламен Марков на сцената на „Сълза и смях“ жанрът е динамична величина. Той е неустойчив като желанието и любовта в пиесата. Комедия и фарс, трагедия и мелодрама се редуват с различните сцени. Криволичат заедно с интригата, изненадват ни или ни карат да ги очакваме с интерес. В този смисъл спектакълът е разнообразно неустойчив и безотговорно променлив. Той не се опитва да вкара мозаичния текст на Марбър в някаква стилна рамка на „драматичност“. Пламен Марков е харесал историята, която Марбър разказва и е поускал на свой ред да я разкаже, без на всяка цена да се опитва да ни убеди, колко всичко, което се случва е сериозно. Спектакълът разказва живота в неговата променливост; подобно на ровене в Интернет той линейно и без амбиция за изчерпателност проследява различните фази на привличането, омразата, безразличието.

Сценографията на Мария Диманова е успяла да последва динамиката на разказа: интериорите са „незавършени“ – разпознават се по няколко характерни детайла и се сменят бързо (болница, аквариум, музей, галерия, ресторант), с

почти кинематографична лекота, за да не забавят ритъма на интригата. Ненаатрапчивото цветово решение (прегимно бяло и черно) служи за фон на ярките и ефектни костюми на Ана и Алис, недвусмислено свързани с актуалната мода. За да сме съвсем сигурни, че събитията се случват днес, пред очите ни, на голямо платно се провежда дори директен „чат“ по Интернет: запознанството на Ана (Дан) и Лари.

По-директно нахлуване в света на героите едва ли е възможно: публиката ги разконспирира в момент, когато те са се изолирали в дълбока анонимност и са добре скрити под „псевдоним“. От този момент зрителят е вече участник в чат-а, все-по *отблизо* той опознава разговарящите и техните приятели... Театралната зала се превръща в Интернет-клуб, в който всеки зрител се е свързал като „наблюдател“ с чат-а, анимиран от Марков (в някои чатове може да избереш да си „участник“ или само „наблюдател“, за двете опции има различни бутони).

Актьорите, „участници“ в чат-а, са работили с удоволствие върху този ефектен, наистина „театрален“ текст. Техните персонажи имат да си казват много неща (тук липсват безинтересните паузи, често срещани в Интернет). Силната контрастност на чувства и настроения, на думи и постъпки, на агресивност и беззащитност е приета от актьорите като сложно упражнение по емоционална акробатика – с максимална концентрация и все пак непринудено всеки гради свой си ексцентричен персонаж: малко откачен, депресивен, безпардонен и циничен (когато потрябва). Желанието за ансамбловост е очевидно – никой не

търси доминираща позиция в разказа, взаимоотношенията се разкриват с онази естественост на диалога, която винаги предразполага публиката към внимание и съучастие. Нито в провокативните реплики, нито в голотата се търси проста ефективност.

Ана на Бойка Велкова е като че ли най-уравновесена, най-ненаатрапваща се на околните, най-самостоятелна. Красива, известна, чувствителна и жертвоготовна по свой начин, тя се опитва без много обяснения да напусне Лари (Владимир Пенев), когото вече не обича. Не досажда на никого с чувствата си. Накрая, останала сама, тя все пак не се оплаква и не иска да го обсъжда: не вярва в ползата от това. Алис на Искра Ангелова е нейна пълна противоположност. Стрийптизьорка в Америка, скитница в Англия, все още на границата между детството и зрелостта, тя открива в любовта към Дан (Петър Попйорданов) смисъла на живота си. Когато Дан я изоставя заради Ана, тя му задава куп въпроси между които: „Как можа да ми причиниш това?“ Тя е романтичката в компанията: „Аз не се влюбих, а избрах да се влюбя...“ Накрая избира смъртта пред постоянното изясняване на отношенията.

Владимир Пенев (Лари) и Петър Попйорданов (Дан) са получили от Марбър две почти карикатурни роли. Марбър ги иронизира през цялото време; излиза, че мъжете са вид психопати, късопаметни, с нестабилна воля, отмъстителни и себични. Лари е някак притеснителен и депресивен. Такъв поне изглежда при първата си поява. После търси начин да си отмъсти, че е бил изоставен. В края на спек-

такъла Дан, „некро“-журналистът, се чувства изключително неловко на погрешението на Алис и има неустовото желание да избяга. Дори не е разбрал, че истинското ѝ име не е Алис, а Джейн. Можете по Марбър са недосетливи. На въпрос на зрителка дали наистина мрази мъжете, Марбър отговаря: „Не мразя мъжете, но не мисля, че те са толкова свестни, колкото жените по-принцип“. И добавя, че ако трябва да се идентифицира с някой

от персонажите си, то това би била Ана.

„По-близо“ е пиеса с нецензуриран, суров диалог и нетипичен хумор. Увеличена снимка от изложбата на Ана – „Непознато момиче, Лондон“ – слага край на спектакъла. Всъщност момичето на снимката е Джейн, останала наистина „непозната“ за другите. Те не успяват да научат истинското ѝ име и да проникнат отвъд нейния „псевдоним“ (В живота, а не в Интернет): Алис.